

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 19.10.2007
COM(2007) 621 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αναγνωρίζοντας τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζει ο τουρισμός στην οικονομία της ΕΕ, η Επιτροπή εξέδωσε το Μάρτιο του 2006 μια ανανεωμένη τουριστική πολιτική¹ με κύριο στόχο τη «**βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής τουριστικής βιομηχανίας και η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας μέσω της αειφόρου ανάπτυξης του τουρισμού στην Ευρώπη και παγκοσμίως**». Η Επιτροπή αναγνώρισε επίσης ρητώς ότι «η απόδοση άμεσης προτεραιότητας στους στόχους της ανάπτυξης και της απασχόλησης συμβαδίζει με την προώθηση των κοινωνικών ή περιβαλλοντικών στόχων» και ανήγγειλε την προετοιμασία **μιας Ευρωπαϊκής Ατζέντας 21 για τον τουρισμό βασισμένη στα αποτελέσματα των εργασιών** της ομάδας για την αειφορία του τουρισμού (ΟΑΤ)² όπως παρουσιάζονται στην έκθεση «*Δράση για ένα πιο αειφόρο ευρωπαϊκό τουρισμό*»³ που δημοσιεύθηκε το Φεβρουάριο του 2007.

Ο τουρισμός είναι πράγματι μία από τις οικονομικές δραστηριότητες με το σημαντικότερο δυναμικό για τη δημιουργία μελλοντικής ανάπτυξης και απασχόλησης στην ΕΕ. Υπό το στενότερο ορισμό του⁴, ο τουρισμός παράγει σήμερα πάνω από το 4% του ΑΕγχΠ της ΕΕ και ποικίλλει από 2% περίπου σε διάφορα νέα κράτη μέλη έως 12% στη Μάλτα. Η έμμεση συμβολή του στο ΑΕγχΠ είναι πολύ υψηλότερη - ο τουρισμός παράγει έμμεσα πάνω από 10% του ΑεγχΠ της ΕΕ και παρέχει περίπου 12% του συνόλου των θέσεων εργασίας.

Ο τομέας του τουρισμού έχει ιδιαίτερη σημασία από άποψη προσφορών απασχόλησης στους νέους, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν διπλάσια αναλογία εργατικού δυναμικού στον τουρισμό από ό,τι στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας⁵. Η αύξηση της απασχόλησης στον τομέα του τουρισμού είναι σημαντικά υψηλότερη απ' ό,τι στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας κατά τα τελευταία έτη, πράγμα το οποίο καθιστά τον τομέα σημαντική συμβολή στο στόχο της Λισαβόνας για τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης. Η σημασία του τουρισμού στην οικονομία της ΕΕ είναι πιθανόν να εξακολουθήσει να αυξάνεται

¹ COM(2006) 134 τελικό της 17.03.2006.

² Βλ. COM(2003) 716 τελικό και COM(2006) 134 τελικό για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη σύνθεσή της και το ρόλο της.

³ http://ec.europa.eu/enterprise/services/tourism/tourism_sustainability_group.htm

⁴ Παραδοσιακοί πάροχοι υπηρεσιών ταξιδιών και τουρισμού (ξενοδοχεία, εστιατόρια, καφεενεία, ταξιδιωτικά πρακτορεία, πρακτορεία μίσθωσης αυτοκινήτων, αεροπορικές εταιρείες κ.λπ.) που παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες απευθείας στους επισκέπτες.

⁵ Βλ. "Για την προαγωγή της πλήρους συμμετοχής των νέων στην εκπαίδευση, την απασχόληση και την κοινωνία" COM(2007) 498 τελικό της 05.09.2007.

κατά τα επόμενα έτη με την αναμενόμενη ετήσια αύξηση της τουριστικής ζήτησης λίγο περισσότερο από 3%⁶ κατά τα επόμενα έτη.

Η εύρεση της σωστής ισορροπίας μεταξύ μιας αυτόνομης ανάπτυξης των τόπων προορισμού και της προστασίας του περιβάλλοντός τους αφενός και της ανάπτυξης μιας ανταγωνιστικής οικονομικής δραστηριότητας αφετέρου μπορεί να αποτελεί πρόκληση. Η εργασία της ομάδας για την αειφορία του τουρισμού (ΟΑΤ) εντούτοις επιβεβαίωσε ότι περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη οικονομική δραστηριότητα ο τουρισμός μπορεί να αναπτύξει συνέργειες σε στενή αλληλεπίδραση με το περιβάλλον και την κοινωνία. Αυτό συμβαίνει επειδή η ανάπτυξη των τόπων τουριστικών προορισμών συνδέεται στενά με το φυσικό περιβάλλον, την πολιτιστική ποικιλομορφία, την κοινωνική αλληλεπίδραση, την ασφάλεια και την ευημερία των τοπικών πληθυσμών τους. Αυτά τα χαρακτηριστικά καθιστούν τον τουρισμό την κινητήρια δύναμη για τη συντήρηση και την ανάπτυξη των τόπων προορισμού – άμεσα μέσω της αύξησης της συνειδητοποίησης και της υποστήριξης του εισοδήματός τους και έμμεσα με την παροχή μιας οικονομικής αιτιολογίας για την παροχή τέτοιας υποστήριξης και από άλλους παράγοντες.

Οι γενικές τάσεις και προτεραιότητες αλλάζουν – περισσότερο από κάθε άλλη φορά η πρωταρχική πρόκληση για τον τομέα του τουρισμού είναι να παραμείνει ανταγωνιστικός, εντάσσοντας παράλληλα την αειφορία και αναγνωρίζοντας ότι, μακροπρόθεσμα, η ανταγωνιστικότητα εξαρτάται από την αειφορία. Ειδικότερα, η αλλαγή του κλίματος θεωρείται πλέον θεμελιώδες θέμα που απαιτεί επίσης από τη βιομηχανία τουρισμού να μειώσει τη συμβολή της στις εκπομπές αερίου θερμοκηπίου και από τους τόπους προορισμού να προσαρμοστούν στις αλλαγές του σχεδιασμού της ζήτησης και του είδους τουρισμού που προσφέρουν.

Το μέλλον του ευρωπαϊκού τουρισμού στηρίζεται στην ποιότητα της τουριστικής εμπειρίας – καθόσον οι τουρίστες θα αναγνωρίσουν ότι οι τόποι προορισμού που φροντίζουν για το περιβάλλον τους, τους εργαζομένους τους και τις τοπικές κοινότητές τους είναι πιθανότερο να φροντίζουν επίσης και γι' αυτούς. Με την ενσωμάτωση της μέριμνας για αειφορία στις δραστηριότητές τους, οι ενδιαφερόμενοι φορείς του κλάδου του τουρισμού θα προστατεύσουν έτσι τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που καθιστούν την Ευρώπη τον ελκυστικότερο τόπο προορισμού τουριστών στον κόσμο – με την εγγενή ποικιλομορφία του, την ποικιλία των τοπίων του και των πολιτισμών του. Επιπλέον, ο χειρισμός της μέριμνας για αειφορία με τρόπο κοινωνικά υπεύθυνο θα βοηθήσει τον κλάδο⁷ του τουρισμού να ανακαινίσει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του και να αυξήσει την ποιότητα και την αξία τους.

Το «Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό» που παρουσιάζεται στην παρούσα ανακοίνωση επομένως εκπληρώνει μια μακροπρόθεσμη δέσμευση την οποία ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁸ και η οποία

⁶ Παγκόσμιο Συμβούλιο ταξιδιών και Τουρισμού (WTTC) – Περιφερειακές εκθέσεις TSA – Ευρωπαϊκή Ένωση 2007

⁷ Βλ. επίσης «Ευκαιρία και υπευθυνότητα. Πώς να βοηθηθούν περισσότερο οι μικρές επιχειρήσεις να εντάξουν τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές στις δραστηριότητές τους», Ιανουάριος 2007.

⁸ Η δέσμευση αυτή αναγγέλθηκε για πρώτη φορά στο COM(2001) 665 τελικό της 13.11.2001 (Μέτρο 8) και επιβεβαιώθηκε περαιτέρω στο COM(2003) 716 τελικό της 21.11.2003 και στο COM(2006) 134 τελικό.

υποστηρίζεται περαιτέρω από τα άλλα ευρωπαϊκά όργανα⁹. Στηρίζεται στην έκθεση της ομάδας για την αειφορία του τουρισμού και στα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης που επακολούθησε¹⁰. Η ατζέντα αντιπροσωπεύει μια περαιτέρω συμβολή στην εφαρμογή της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση¹¹ και της ανανεωμένης στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη¹².

2. Η ΑΤΖΕΝΤΑ ΓΙΑ ΕΝΑ ΒΙΩΣΙΜΟ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Για να δημιουργηθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ της ευεξίας των τουριστών, των αναγκών του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, καθώς και της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των τόπων προορισμού και των επιχειρήσεων, απαιτείται μια ολοκληρωμένη και ολιστική πολιτική προσέγγιση της οποίας όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη επιδιώκουν τους ίδιους στόχους.

2.1. Οι στόχοι για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού και οι προκλήσεις

Το υφιστάμενο πλαίσιο της ΕΕ για την ανάπτυξη της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής πολιτικής βασίζεται στη σύμπραξη για την ανάπτυξη και την απασχόληση και στη στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη προσφέρει το κατάλληλο υπόβαθρο για την επίτευξη των στόχων της εν λόγω «ατζέντας»: Της παροχής οικονομικής ευημερίας, κοινωνικής δικαιοσύνης και προστασίας του περιβάλλοντος και του πολιτισμού¹³.

Οι στόχοι αυτοί εξάλλου θα έπρεπε να οδηγήσουν τα ενδιαφερόμενα μέρη του ευρωπαϊκού τουρισμού στις πολιτικές τους και τις ενέργειές τους που έχουν αντίκτυπο στον εξερχόμενο από την Ευρώπη τουρισμό και στην υποστήριξη του τουρισμού ως εργαλείου για την αειφόρο ανάπτυξη των χωρών υποδοχής

Κατά την επιδίωξη αυτών των στόχων, θα πρέπει να αντιμετωπισθούν ορισμένες προκλήσεις¹⁴ χαρακτηριστικές του τομέα του τουρισμού. Αυτές περιλαμβάνουν κυρίως την αειφόρο διατήρηση και διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, με την ελαχιστοποίηση της χρήσης των πόρων και της ρύπανσης στους τόπους τουριστικού προορισμού συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής των αποβλήτων, με τη διαχείριση της αλλαγής υπέρ της ευημερίας της κοινότητας, με τη μείωση της εποχικότητας της ζήτησης, με την αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού αντίκτυπου των μεταφορών που συνδέονται με τον τουρισμό, με τη διάθεση των εμπειριών τουρισμού σε όλους χωρίς διάκριση, και με τη βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών επαγγελμάτων – καθώς και με την αντιμετώπιση του θέματος της

⁹ Ψήφισμα του Συμβουλίου της 21.05.2002 για το μέλλον του ευρωπαϊκού τουρισμού (2002/C 135/01), Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού (8194/05, 19.04.2005), ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις νέες προοπτικές και τις νέες προκλήσεις για ένα αειφόρο ευρωπαϊκό τουρισμό (2004/2229 INI)

¹⁰ Βλ. http://ec.europa.eu/enterprise/services/tourism/index_en.htm

¹¹ COM(2005) 24 τελικό της 2.2.2005.

¹² Ανανεωμένη στρατηγική της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη όπως εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 15/16 Ιουνίου 2006.

¹³ Οι στόχοι αυτοί διευκρινίζονται περαιτέρω στην έκθεση της ομάδας OAT (σ. 3).

¹⁴ Αυτές οι καίριες προκλήσεις εξετάστηκαν στην έκθεση της ομάδας OAT (σ. 8 – 17) και είναι σχετικές προς τις επτά προκλήσεις που προσδιορίζονται στην ανανεωμένη στρατηγική για τη αειφόρο ανάπτυξη.

απασχόλησης των υπηκόων τρίτων χωρών με παράνομη διαμονή στα πλαίσια της μεταναστευτικής πολιτικής της Επιτροπής¹⁵. Η εξασφάλιση του ότι οι τουρίστες καθώς και οι τοπικές κοινότητες όπου προσφέρονται οι τουριστικές υπηρεσίες είναι απολύτως ασφαλείς είναι μια περαιτέρω πρόκληση και επίσης ένας βασικός όρος για την επιτυχή ανάπτυξη του τουρισμού¹⁶.

Αυτές οι προκλήσεις δεν καθορίζονται στο χώρο ή το χρόνο. Η προτεραιότητα που θα δοθεί σ' αυτές, ο τρόπος με τον οποίο θα αντιμετωπιστούν και οι εμφανιζόμενες ευκαιρίες που μπορούν να τύχουν εκμετάλλευσης ενδέχεται να ποικίλλουν από τόπο σε τόπο.

Τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να εξακολουθήσουν να προβλέπουν και να είναι διαρκώς ενημερωμένα σχετικά με τις αλλαγές. Οι πολιτικές και οι ενέργειες πρέπει να λαμβάνουν υπόψη πώς η προσφορά και η ζήτηση θα επηρεαστούν από τις περιβαλλοντικές προκλήσεις – όπως η κλιματική αλλαγή¹⁷ και η έλλειψη ύδατος¹⁸, οι τεχνολογικές εξελίξεις ή άλλα επίκαιρα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα. Επομένως, μια τακτική αναπροσαρμογή του συνόλου των προκλήσεων θα γίνει με τη συνεργασία όλων των ενδιαφερομένων μερών.

2.2. Ένα πλαίσιο δράσης

Η επίτευξη των στόχων αυτής της ατζέντας και η αντιμετώπιση των προαναφερομένων προκλήσεων θα απαιτήσουν μια συνεπή δράση η οποία μπορεί να υποστηριχθεί με κατάλληλες δημόσιες πολιτικές: αειφόρος διαχείριση των τόπων προορισμού, ενσωμάτωση της μέριμνας αειφορίας από τις επιχειρήσεις και συνειδητοποίηση της αειφορίας από τους τουρίστες.

Η αειφόρος διαχείριση των τόπων προορισμού είναι κρίσιμης σημασίας για την ανάπτυξη του τουρισμού, ειδικά με τον αποτελεσματικό σχεδιασμό της χρήσης του χώρου και του εδάφους και τον έλεγχο της ανάπτυξης και μέσω των αποφάσεων για επενδύσεις σε υποδομές και υπηρεσίες. Εξασφαλίζοντας ότι η νέα ανάπτυξη τουρισμού είναι κλίμακας και τύπου που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της τοπικής κοινότητας και του περιβάλλοντος, μια αειφόρο διαχείριση μπορεί να ενισχύσει την οικονομική απόδοση και την ανταγωνιστική θέση ενός προορισμού μακροπρόθεσμα. Απαιτεί ένα ενθαρρυντικό πλαίσιο με τη συμμετοχή όλων των περιφερειακών και τοπικών ενδιαφερομένων μερών και μια αποτελεσματική δομή εντός της οποίας διευκολύνονται οι εταιρικές σχέσεις και η αποτελεσματική διοίκηση.

Αποτελεί πρωταρχική προϋπόθεση για τις επιχειρήσεις να παραμείνουν ανταγωνιστικές. Οι ενέργειες που διεξάγονται προς επιδίωξη αυτού πρέπει να

¹⁵ Βλ. επίσης Πρόταση οδηγίας για την επιβολή κυρώσεων στους εργοδότες που απασχολούν παράνομα διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών, COM(2007)249, σ.2. Έκθεση αξιολόγησης αντίκτυπου, SEC(2007)603, σ.7.

¹⁶ Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τον προσδιορισμό και τη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών όσον αφορά την προστασία των σχετικών περιοχών και των μαζικών εκδηλώσεων μέσω του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Προστασίας των Υποδομών Ζωτικής Σημασίας που θα επέτρεπε τον κατάλληλο συντονισμό των σχετικών ενεργειών.

¹⁷ Βλ. επίσης Πράσινη Βίβλο "Η προσαρμογή της Ευρώπης στην αλλαγή του κλίματος – Επιλογές δράσης για την ΕΕ COM(2007) 354 τελικό της 29.6.2007.

¹⁸ Βλ. επίσης "Η αντιμετώπιση του προβλήματος της λειψυδρίας και της ξηρασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση" COM(2007) 414 τελικό της 18.7.2007.

εκλαμβάνονται ως μέρος της διαδικασίας για την επίτευξη αειφορίας η οποία θεωρείται ότι αντιπροσωπεύει ένα από τα σημαντικότερα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Για να εξασφαλισθεί η ανταγωνιστικότητα, η αειφορία και η ευημερία τους μακροπρόθεσμα, οι επιχειρήσεις πρέπει επομένως περισσότερο απ' ό,τι κατά το παρελθόν να ενσωματώνουν τη μέριμνα αειφορίας πλήρως στις πρακτικές τους για τη λήψη αποφάσεων και τη διαχείριση, καθώς και στα εργαλεία για την εφαρμογή τους. Σ' αυτή τη διαδικασία, οι υπηρεσίες υποστήριξης των επιχειρήσεων και τα σώματα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο.

Τέλος, για να επιτευχθεί απτή πρόοδος, η πλευρά ζήτησης της αγοράς τόσο για αναψυχή όσο και για επιχειρηματικές δραστηριότητες πρέπει να εκδηλώνεται εντονότερα και με μεγαλύτερη συνέπεια. Οι τουρίστες πρέπει να τύχουν αγωγής ώστε να αναπτύξουν και να ενισχύσουν την κρίση τους και να προβαίνουν σε επιλογές υπέρ της αειφόρου ανάπτυξης. Η συνειδητοποίηση της αειφορίας και η δεοντολογία μπορούν να διευκολύνουν τη διαμόρφωση υπεύθυνης προσωπικής συμπεριφοράς και τακτικής εκ μέρους των τουριστών. Η αυξανόμενη κατανόηση της αειφορίας των καταναλωτών θα μπορούσε αντίστροφα να επηρεάσει τις επιχειρήσεις για να καταδείξει αυτήν την ανησυχία και να ενεργήσει αναλόγως.

2.3. Αρχές για την επίτευξη ενός ανταγωνιστικού και αειφόρου τουρισμού

Για την επίτευξη ενός ανταγωνιστικού και αειφόρου τουρισμού, η Επιτροπή καλεί όλα τους σχετικούς παράγοντες να τηρήσουν τις ακόλουθες αρχές¹⁹:

- **Υιοθέτηση μια ολιστικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης** - όλες οι διάφορες επιδράσεις του τουρισμού πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά το σχεδιασμό και την ανάπτυξή του. Επιπλέον, ο τουρισμός πρέπει να είναι καλά ισορροπημένος και να εντάσσεται στο πλήρες φάσμα των δραστηριοτήτων που επηρεάζουν στην κοινωνία και το περιβάλλον.
- **Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός** - Αειφόρος ανάπτυξη σημαίνει μέριμνα για τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών καθώς επίσης και της δικής μας. Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός απαιτεί ικανότητα υποστήριξης των ενεργειών διαχρονικά.
- **Επίτευξη κατάλληλου βηματισμού και ρυθμού της ανάπτυξης** - το επίπεδο, ο βηματισμός και η μορφή της ανάπτυξης πρέπει να απεικονίζουν και να σέβονται το χαρακτήρα, τους πόρους και τις ανάγκες των κοινοτήτων και των προορισμών υποδοχής.
- **Συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών** - Μια αειφόρος προσέγγιση απαιτεί ευρεία και ευσυνείδητη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και την πρακτική εφαρμογή από όλους εκείνους που εμπλέκονται στην έκβαση.
- **Χρήση των βέλτιστων διαθέσιμων γνώσεων** - οι πολιτικές και οι ενέργειες πρέπει να επικαιροποιούνται σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες και καλύτερες διαθέσιμες γνώσεις. Οι πληροφορίες για τις τάσεις και τις επιδράσεις του

¹⁹ Έκθεση της Ομάδας Βιωσιμότητας του Τουρισμού "Δράση για ένα πιο αειφόρο τουρισμό", Φεβρουάριος 2007, σ. 3-4.

τουρισμού, καθώς και οι δεξιότητες και η εμπειρία, πρέπει να διαδίδονται σε ολόκληρη την Ευρώπη

- **Ελαχιστοποίηση και διαχείριση του κινδύνου** (αρχή της προφύλαξης) – σε περίπτωση αβεβαιότητας για την έκβαση, απαιτείται πλήρης αξιολόγηση και προληπτική δράση, έτσι ώστε να αποφεύγονται οι βλαβερές συνέπειες για το περιβάλλον ή την κοινωνία.
- **Απεικόνιση των επιπτώσεων σε κόστος** (ο χρήστης και ο ρυπαίνων πληρώνει) - Οι τιμές πρέπει να απεικονίζουν το πραγματικό κόστος για την κοινωνία των καταναλωτικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων. Αυτές έχουν επιπτώσεις όχι απλώς στη ρύπανση αλλά στη χρέωση για τη χρήση των εγκαταστάσεων που συνεπάγονται σημαντικό κόστος διαχείρισης.
- **Καθορισμός περιορισμών και τήρηση αυτών, εφόσον απαιτείται** - Η χωρητικότητα των επί μέρους περιοχών και ευρύτερων περιοχών πρέπει να αναγνωρίζεται, με ετοιμότητα και δυνατότητα περιορισμού, όπου και όταν χρειάζεται, του μεγέθους ανάπτυξης του τουρισμού και του όγκου των τουριστικών ροών.
- **Διεξαγωγή συνεχούς παρακολούθησης** - Η αειφορία αφορά ακριβώς την κατανόηση των επιπτώσεων και τη συνεχή επαγρύπνηση ως προς αυτές, έτσι ώστε να μπορούν να γίνονται οι απαραίτητες αλλαγές και βελτιώσεις.

3. ΠΡΟΟΔΟΣ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ

Διάφοροι παράγοντες έχουν ήδη αναγνωρίσει τη σημασία της πρόκλησης για τη αειφορία και εργάζονται για να βελτιώσουν την απόδοσή τους. Παρά τις προσπάθειες αυτές, απαιτείται μεγαλύτερη πρόοδος. Για να επιτευχθούν σημαντικότερα αποτελέσματα, οι αρμόδιοι για τις υπάρχουσες – και μελλοντικές – πρωτοβουλίες πρέπει να ενώσουν τις προσπάθειές τους και να ενεργήσουν από κοινού, με πιο ορατό και συνεργικό τρόπο.

Αυτή η "ατζέντα" στοχεύει στην ενίσχυση μιας τέτοιας εθελοντικής και συνεχούς διαδικασίας. Πρέπει να προαχθεί από όλους τους παράγοντες του τουρισμού στην Ευρώπη: τα διάφορα επίπεδα κυβερνητικών – τοπικών αρχών, τις οργανώσεις διαχείρισης των προορισμών, τις περιφέρειες, τα κράτη μέλη – και την ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τις επιχειρήσεις, τους τουρίστες και όλους τους οργανισμούς²⁰ που μπορούν να ενθαρρύνουν, να υποστηρίξουν και να επηρεάσουν τον τουρισμό.

Ο τομέας του τουρισμού περιλαμβάνει πολλούς και διαφόρους ιδιωτικούς και δημόσιους παράγοντες με αποκεντρωμένες αρμοδιότητες. Είναι επομένως μείζονος σημασίας να τηρείται η αρχή της επικουρικότητας και για να υιοθετείται προσέγγιση εκ των κάτω προς τα άνω, με τη συμμετοχή των παραγόντων οι οποίοι έχουν την ικανότητα και την εξουσία να προβαίνουν σε ενέργειες και συμβάλλουν εθελοντικά στην εφαρμογή της ατζέντας.

²⁰

Μεταξύ άλλων: Εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα, ενώσεις εργαζομένων, ενώσεις καταναλωτών, ΜΚΟ και διεθνείς οργανώσεις.

Για το λόγο αυτό το επίκεντρο της προσοχής θα τοποθετηθεί στην κοινή δράση στο επίπεδο προορισμού αλλά μέσα στο πλαίσιο των ενθαρρυντικών εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών και δράσεων.

3.1. Ο ρόλος των ενδιαφερομένων μερών

Η Ομάδα για την αειφορία του τουρισμού δημιούργησε ένα πλαίσιο δράσης αναθέτοντας ευρείες αρμοδιότητες²¹ και ειδικούς ρόλους²² στις διάφορες ομάδες παραγόντων για την εφαρμογή της ατζέντας όσον αφορά τα τρία προαναφερθέντα βασικά στοιχεία – αειφόροι προορισμοί, αειφόροι επιχειρήσεις και υπεύθυνοι τουρίστες – και τις προσδιορισμένες προκλήσεις.

Οι παράγοντες του τουρισμού καλούνται να δεχτούν αυτές τις αντίστοιχες ευθύνες και να επωφεληθούν από τις ευκαιρίες που η πρόκληση της αειφορίας προσφέρει ως ενδεχόμενο μοχλό καινοτομίας και ανάπτυξης.

Οι παράγοντες πρέπει να μοιράζονται τις γνώσεις τους ανακοινώνοντας τα θετικά και αρνητικά αποτελέσματα που επιτυγχάνουν καθ' οδόν, έτσι ώστε να οικοδομηθεί ισχυρότερη γέφυρα μεταξύ της δημιουργίας της γνώσης, η διάδοσή της και η εφαρμογή των αειφόρων και ανταγωνιστικών πρακτικών. Με αυτό το στόχο, πρέπει να οικοδομήσουν μια δομημένη και τακτική συνεργασία στα επίπεδα στα οποία δραστηριοποιούνται συνήθως – είτε στο επίπεδο του προορισμού είτε στο περιφερειακό, εθνικό, ευρωπαϊκό ή διεθνές επίπεδο, – και συζητούν για την αειφορία σ' αυτές τις δομές συνεργασίας. Ένα παράδειγμα τέτοιας συνεργασίας είναι ο κοινωνικός διάλογος μεταξύ των εργοδοτών και των εργαζομένων και των αντιπροσωπευτικών οργανώσεών τους.

Οι μικρές επιχειρήσεις και οι μικροεπιχειρήσεις διαδραματίζουν αναπόφευκτα ρόλο στον ευρωπαϊκό τουρισμό, όμως το μέγεθός τους θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια να είναι λιγότερο καλά εξοπλισμένες και να μη μπορούν να ενσωματώσουν τις πτυχές της αειφόρου ανάπτυξης και να τις εκμεταλλευτούν στην αγορά στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους. Επομένως οι σχετικοί μεσάζοντες καλούνται για να μεταδώσουν τα μηνύματα καίριας σημασίας αυτής της ατζέντας σ' αυτές και να διευκολύνουν τη συμβολή τους στην εφαρμογή της.

3.2. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η Επιτροπή αναγνωρίζει τις ευθύνες της για τη δράση και θα εφαρμόσει πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο με βαθμιαία προσέγγιση, προσδίδοντας στους παράγοντες του τουρισμού προστιθέμενη αξία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πλήρως σεβόμενη την κατανομή αρμοδιοτήτων όπως καθορίζεται στη Συνθήκη.

Η παρούσα ατζέντα θα καθοδηγήσει τις μελλοντικές δραστηριότητες της Επιτροπής στον τομέα του τουρισμού και σε όλους τους άλλους τομείς πολιτικής που έχουν αντίκτυπο στον τουρισμό και στη βιωσιμότητά του. Για αυτόν τον λόγο, η Επιτροπή θα βασιστεί στην Ομάδα Αειφορίας του Τουρισμού.

²¹ Έκθεση OAT, σ. 27-30.

²² Έκθεση OAT, πίνακες 1α και 1β, σ. 31-39.

Η Επιτροπή θα συνεργαστεί περαιτέρω με τις γειτονικές χώρες (Ανατολική Ευρώπη και περιοχή MED) και ENP (Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας) στον τομέα του τουρισμού και θα υποστηρίξει περαιτέρω τις χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος και τις αναπτυσσόμενες χώρες μέσω της ξένης άμεσης επένδυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κοινοπραξιών στον τομέα του τουρισμού.

3.2.1. Κινητοποίηση παραγόντων και διάδοση γνώσεων

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα στοχεύσει στην επίτευξη καλύτερης διαφάνειας και αναγνώρισης των ορθών πρακτικών από τους πολίτες και την κοινωνία της ΕΕ και στην ενίσχυση των γνώσεων και την κατανόηση των πρακτικών που συνδέουν την αειφορία και την ανταγωνιστικότητα με έναν αμοιβαία ενισχυτικό τρόπο.

Η Επιτροπή οργανώνει ήδη διασκέψεις και αναλαμβάνει ερευνητικές μελέτες με σκοπό να αυξήσει την επίγνωση των προκλήσεων όπως η διευκόλυνση των ταξιδιών για νέους, ηλικιωμένους και άτομα με ειδικές ανάγκες μέσω κοινωνικών και προσιτών πρωτοβουλιών τουρισμού και των μεθόδων εργασίας που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο (π.χ. μια μελέτη για τον αντίκτυπο σημαντικών πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων στις ΜΜΕ που είναι προσανατολισμένες στον τουρισμό). Ειδικότερα, το εγχειρίδιο σχετικά με τον τομέα επαγγελματικής οργάνωσης του τουρισμού είναι μια πρακτική πρωτοβουλία που υποστηρίζει τη συμμετοχή των βασισμένων στη γνώση ιδρυμάτων στα πλαίσια μιας προσέγγισης οικοδόμησης συναίνεσης που στοχεύει στη βελτίωση της απόδοσης των ΜΜΕ και του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα του τουρισμού σε επίπεδο προορισμού.

Η Επιτροπή θα επιδιώξει περαιτέρω να κατευθύνει την προσοχή εκείνων των παραγόντων που δημιουργούν τη γνώση (π.χ. πανεπιστήμια, ερευνητικά ιδρύματα, δημόσια και ιδιωτικά παρατηρητήρια) προς τις προκλήσεις για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού. Θα διευκολύνει τη συνεργασία τους και θα προωθήσει την παροχή επίσημης και ανεπίσημης εκπαίδευσης στον τομέα του τουρισμού. Θα ενθαρρύνει την κινητικότητα σε ολόκληρη την Ευρώπη μέσω της υποστήριξης της διακρατικής κατάρτισης και της τοποθέτησης σε θέση εργασίας, των ανταλλαγών και της ανάπτυξης των μεθόδων κατάρτισης, διδακτέας ύλης και περιεχομένου, συμπεριλαμβανομένης της ενσωμάτωσης των αρχών της αειφορίας στα προγράμματα κατάρτισης.

Η δέσμευση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο θα υποστηριχθεί μέσω των συμπράξεων μεταξύ των διαφορετικών τύπων προορισμού (π.χ. αγροτικός, παράκτιος, ορεινός, αστικός) που θα δεσμεύονται για μια αειφόρο διαχείριση των προορισμών που σχεδιάστηκε από «προδρόμους» και που είναι ανοικτή στη συμμετοχή όλων των άλλων ενδιαφερομένων μερών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα υποστηρίξει την ενίσχυση ή τη δημιουργία των πλατφορμών – χρησιμοποιώντας επίσης τις νέες τεχνολογίες – στα πλαίσια των οποίων μπορεί να γίνει ανταλλαγή των διδαγμάτων που εξάγονται από καλές και κακές πρακτικές και η συνεργασία μεταξύ του τουρισμού και άλλων σχετικών τομέων μπορεί να βελτιωθεί. Η προαγωγή της ανταλλαγής των βέλτιστων πρακτικών για την αειφόρο διαχείριση των προορισμών (π.χ. με τη μελέτη του θέματος της εποχικότητας και την επέκταση της εποχής τουρισμού) μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ανταγωνιστικότητα των τόπων προορισμού τουριστών. Αυτές οι πλατφόρμες θα μπορούσαν να επιτρέψουν

μια πιο συγκεκριμένη προσέγγιση που απεικονίζει τα εδαφικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των τόπων προορισμού.

Το ετήσιο ευρωπαϊκό φόρουμ τουρισμού παρέχει επίσης μια πλατφόρμα στα πλαίσια της οποίας όλοι οι παράγοντες μπορούν να ανταλλάξουν απόψεις και να ενισχύσουν τη συνεργασία τους όσον αφορά τη σχέση μεταξύ της αειφορίας και της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού τουρισμού.

Για να ενισχυθεί η συνεργασία με τα κράτη μέλη και μεταξύ αυτών, η ισχύουσα ετήσια υποβολή εκθέσεων μέσω της συμβουλευτικής επιτροπής τουρισμού (TAC)²³ θα χρησιμοποιηθεί για να διευκολύνει την ανταλλαγή και τη διάδοση των πληροφοριών επίσης σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτικές και οι δράσεις τους προστατεύουν την αειφορία του τουρισμού.

Η ανάγκη γνώσεων όσον αφορά τον τρόπο για την καλύτερη και την ταχύτερη εξέλιξη του τουρισμού στην Ευρώπη μπορεί να καλυφθεί εν μέρει μέσω της συλλογής και της παροχής στατιστικών και γεωγραφικών δεδομένων²⁴ και εν μέρει μέσω της δραστηριότητας των υπαρχόντων ή νέων παρατηρητηρίων. Τέτοιες πληροφορίες θα μπορούσαν να διευκολύνουν την παρακολούθηση των βασικών προκλήσεων, ειδικά εκείνων που είναι σημαντικές για τις ΜΜΕ που συνδέονται με την απασχόληση και την εποχικότητα.

Τέλος, η Επιτροπή καλεί τους διεθνείς οργανισμούς (UNWTO, UNEP, ΟΥΝΕΣΚΟ, κ.λπ.) να συμβάλουν σ' αυτή τη διαδικασία με τον προσδιορισμό των συνεργιών μεταξύ του τομέα δραστηριοτήτων τους και της ευρωπαϊκής ατζέντας.

3.2.2. Προαγωγή των προορισμών αριστείας

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να εφαρμόζει το πρότυπο σχέδιο «εξέχοντες ευρωπαϊκοί προορισμοί» (EDEN). Το EDEN προωθεί τους αναδυόμενους ευρωπαϊκούς προορισμούς και προσφέρει υποστήριξη σε εκείνους στους οποίους η ανάπτυξη στον τουρισμό επιδιώκεται με τρόπο που εξασφαλίζει κοινωνική, πολιτιστική και περιβαλλοντική αειφορία. Κάθε έτος επιλέγεται ένα διαφορετικό θέμα για το βραβείο. Η Επιτροπή θα διευκολύνει τη δημιουργία δικτύων μεταξύ των βραβευμένων προορισμών, με στόχο τη διευκόλυνση της ανταλλαγής καλών πρακτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο και θα ενθαρρύνει άλλους προορισμούς να υιοθετήσει παρόμοια αειφόρα πρότυπα τουριστικής ανάπτυξης.

Η Επιτροπή θα ενισχύσει επίσης την εικόνα και την αντίληψη για την Ευρώπη ως τόπου προορισμού τουριστών που χαρακτηρίζεται από υψηλή ποιότητα και αειφορία. Γι' αυτό το λόγο, η Επιτροπή θα συνεργαστεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τουρισμού και τις εθνικές τουριστικές οργανώσεις για να επινοήσει μια κατάλληλη στρατηγική που θα περιλάβει επίσης τη χρήση της ευρωπαϊκής πύλης τουριστικών προορισμών²⁵

²³ Απόφαση του Συμβουλίου 86/664/ΕΚ της 22ας Δεκεμβρίου 1986.

²⁴ Παραδείγματος χάριν μέσω της αναθεώρησης της οδηγίας στατιστικών τουρισμού ή/και μέσω της GMES (Παγκόσμια Παρακολούθηση του Περιβάλλοντος και της Ασφάλειας) που παρέχει σε ολόκληρη την Ευρώπη ομοιόμορφες υπηρεσίες γεωχωρικών πληροφοριών.

²⁵ www.visiteurope.com

3.2.3. *Κινητοποίηση των οικονομικών μέσων της ΕΕ*

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει την ανάγκη των ενδιαφερομένων μερών για οικονομική ενίσχυση με σκοπό να ενθαρρυνθεί η εφαρμογή της ατζέντας. Οι ευκαιρίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο προσφέρονται ήδη, όπως η δυνατότητα για τα κράτη μέλη και όλες τις περιφέρειες να χρηματοδοτήσουν τα τουριστικά προγράμματα μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης. Οι αιεφόροι και καινοτόμοι πρακτικές τουρισμού προβάλλονται ήδη ως κριτήρια προτεραιότητας στους διαφόρους στόχους των διάφορων ευρωπαϊκών οικονομικών οργάνων – ιδιαίτερα των ταμείων για την πολιτική συνοχής (το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας, το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο δράσεων έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (στο οποίο η βασική προτεραιότητα στην αλλαγή του κλίματος περιλαμβάνει τις επιπτώσεις στον τουρισμό) – και στο πρόγραμμα "Leonardo Da Vinci", μέσω της εισαγωγής ενός ειδικού μέτρου για τους μαθητευόμενους και τα νεαρά άτομα που παρακολουθούν επαγγελματική κατάρτιση και ένα σχέδιο το οποίο ευρίσκεται υπό εκτέλεση, με την ανάλυση και την ανάπτυξη επαγγελματικών προσόντων στον τομέα. Το προτεινόμενο «Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία» θα υποστηρίξει επίσης την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της ΕΕ, ιδίως δε των ΜΜΕ²⁶. Η Επιτροπή θα διευκολύνει τη διάδοση των γνώσεων σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο αυτά τα υπάρχοντα οικονομικά όργανα της ΕΕ ήταν και μπορούν να χρησιμοποιηθούν γι' αυτό το σκοπό από τους διαφόρους παράγοντες του τουρισμού.

3.2.4. *Ενταξη της αειφορίας και της ανταγωνιστικότητας στις πολιτικές της Επιτροπής*

Διάφορες υπάρχουσες ευρωπαϊκές πολιτικές και δράσεις μπορούν να έχουν ισχυρή επιρροή στον τουρισμό και την αειφορία του, καθώς και σημαντική συμβολή στην αντιμετώπιση των βασικών προκλήσεων. Γενικές πολιτικές όπως οι πολιτικές για το περιβάλλον, τις μεταφορές, την απασχόληση ή την έρευνα μπορούν να έχουν διαφορετικό αντίκτυπο στα διαφορετικά εδάφη λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών τους. Η Επιτροπή λαμβάνει και θα λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες αυτών των διαφορετικών εδαφών.

Η ουσιαστική απάντηση από τα ενδιαφερόμενα μέρη στη διαδικασία διαβούλευσης σχετικά με τη μελλοντική Ναυτιλιακή Πολιτική της ΕΕ έχει καταδείξει το ενδιαφέρον και την υποστήριξη τους για τη δράση σε επίπεδο ΕΕ για έναν πλέον αειφόρο και ανταγωνιστικό θαλάσσιο και παράκτιο τουρισμό. Σε απάντηση στις ανησυχίες τους, η ολοκληρωμένη προσέγγιση της Ναυτιλιακής Πολιτικής θα παράσχει τη βάση για την εκπόνηση περαιτέρω δράσης με σκοπό να ενισχυθεί η αειφορία και η ανταγωνιστικότητα στον τομέα. Σαν πρώτο βήμα, η Επιτροπή θα συγκεντρώσει την προσοχή της στον τομέα του παράκτιου τουρισμού με την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ταχέως αναπτυσσόμενων κλάδων του, όπως ο τουρισμός κρουαζιέρας, εξετάζοντας τις διασυνδέσεις μεταξύ του κλάδου του τουρισμού κρουαζιέρας, των λιμενικών εγκαταστάσεων, των λιμένων αναψυχής και άλλων ναυτιλιακών κλάδων, και των θεμάτων ανταγωνισμού μεταξύ των χερσαίων και των θαλάσσιων χρήσεων του παράκτιου περιβάλλοντος.

²⁶ Βλ. επίσης COM(2006) 134 τελικό, σ. 6-7.

Οι ορεινές περιοχές χρειάζονται πολιτικές προοπτικής για την αγροτική ανάπτυξη που να ενσωματώνουν τόσο τις απαιτήσεις συντήρησης αυτού του ιδιαίτερου φυσικού περιβάλλοντος όσο και τις απαιτήσεις της αειφόρου ευημερίας των κατοίκων της²⁷. Η Επιτροπή αναγνωρίζει την ανάγκη να διατηρηθεί η πλούσια φυσική κληρονομιά πολλών από αυτές τις ευάλωτες ορεινές περιοχές.

Οι αγροτικές περιοχές επενδύουν στον τουρισμό με σκοπό να διαφοροποιήσουν τις οικονομίες τους, πράγμα το οποίο είναι απαραίτητο για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την αειφόρο εξέλιξη. Προσφέρουν πραγματικές ευκαιρίες από άποψη ελκυστικότητας ως τόπων διαβίωσης και εργασίας, και από άποψη του ρόλου τους ως αποθεμάτων φυσικών πόρων και ιδιαίτερα εκτιμωμένων τοπίων. Αυτό προϋποθέτει την ανάγκη εξασφάλισης της συνοχής και των συνεργιών στις κοινοτικές πολιτικές για να διατηρηθεί το περιβάλλον και να προστατευθεί η ύπαιθρος.

Ο τουρισμός μπορεί επίσης να συμβάλει στην αειφόρο ανάπτυξη των αστικών περιοχών με τη βελτίωση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας, την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών και τη διατήρηση του πολιτιστικού και του φυσικού περιβάλλοντος. Για να είναι οι αστικοί προορισμοί επιτυχείς σε όλους αυτούς τους τομείς, πρέπει να υιοθετήσουν σφαιρική προσέγγιση που να βασίζεται στις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και να αναγνωρίζεται και να υποστηρίζεται από τις δημόσιες πολιτικές σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου του ευρωπαϊκού επιπέδου.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα ανακοίνωση είναι η επίσημη κήρυξη και επικύρωση μιας μεσο-μακροπρόθεσμης ατζέντας κατά την οποία όλοι οι παράγοντες πρέπει να προβούν στα απαραίτητα διαβήματα για να ενισχύσουν τη συμβολή των αειφόρων πρακτικών ώστε να διευκολυνθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης ως του πλέον ελκυστικού τόπου τουριστικών προορισμών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βασίζεται στην πολιτική υποστήριξη αυτής της πρωτοβουλίας από τα άλλα όργανα της ΕΕ και θα παρουσιάσει το 2011 αξιολόγηση της προόδου που θα έχει πραγματοποιηθεί.

²⁷

Το πρωτόκολλο στη Σύμβαση των Άλπεων, σχετικά με τον τουρισμό, είναι ένα παράδειγμα οργάνου πλαισίου που μπορεί να ενθαρρύνει και να συντονίσει τη συμβολή των ενδιαφερομένων μερών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.